

Nuorten koulutus Helsingissä – polku peruskoulusta eteenpäin vuosina 2020–2021

Jenni Erjansola

Nuorten koulutus Helsingissä – polku peruskoulusta eteenpäin vuosina 2020–2021

Jenni Erjansola

Tiedustelut

Jenni Erjansola, p. 040 1217 414
etunimi.sukunimi(at)hel.fi

Julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitieto

Osoite

PL 550, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarenkatu 18-20 A)

Puhelin

09 310 36377

Internet

www.hel.fi/kaupunkitieto

Tilaukset, jakelu

p. 09 310 36293
kaupunkitieto.tilaukset@hel.fi

Kannen kuvat

Jefunne Gimpel / Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen aineistopankki
Kimmo Brandt / Helsingin kaupungin aineistopankki (alhaalla oikealla)

Kuviot

Jenni Erjansola, Lotta Haglund

Taitto

Lotta Haglund

Saavutettavuus

Kuvioiden datat saa saavutettavassa muodossa osoitteesta
kaupunkitieto.kirjasto(at)hel.fi

Verkossa

ISSN 2736-9560

Sisällys

Johdanto	4
Peruskoulun jälkeinen sijoittuminen	5
Haku perusopetuksen jälkeisiin koulutuksiin.....	5
Peruskoulun päättäneiden sijoittuminen jatkokoulutukseen	6
Alueellinen opiskelijaliikkuvuus	9
Opiskelijat toisella asteella	11
Nuorten osallistuminen toisen asteen koulutukseen	11
Toisen asteen opintojen kulku	14
Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret	17
Yhteenveto	18
Laatuseloste	20

Johdanto

Peruskoulun yhdeksännen luokan päättäminen on yksi merkittävimmistä nivelvaiheista nuorten elämässä. Peruskoulun jälkeen tehdyt koulutusvalinnat suuntaavat nuoren tulevaa elämänpolkua. Laajasti katsottuna peruskoulun jälkeiseen siirtymävaiheeseen sisältyy toisen asteen koulutukseen haun ja sijoittumisen lisäksi myös toisen asteen opintojen onnistunut kulku – oikean koulutuksen löytäminen, opintoihin kiinnittyminen ja lopulta tutkinnon suorittaminen. Osalla nuorista siirtymä on lineaarinen ja katkoton, mutta toiset hakevat oikeaa polkua pidempään ja nivelvaihe pitkittyy.

Helsingin kaupungin strategian mukaan Helsinki kehittää oppivelvollisuutta ja eheää koulutuspolkua peruskoulutuksesta toiselle asteelle. Helsingin tavoitteina on muuan muassa tukea vieraskielisten nuorten opintopolkua, parantaa lukiokoulutuksen saataavuutta alueellisesti sekä taata helsinkiläisillä nuorille riittävästi opiskelupaikkoja omassa kotikaupungissaan Helsingissä. Tavoitteiden saavuttamista vaikeuttavat koronaepidemian vaikutukset nuorten elämään ja opintopolkuihin.

Vuonna 2021 merkittävä valtakunnallinen koulutuspoliittinen uudistus nosti oppivelvollisuusiän 18 vuoteen. Velvoite hakeutua ja jatkaa toisen asteen koulutukseen tai nivelvaiheen koulutukseen koski ensimmäiseksi niitä nuoria, jotka päättivät peruskoulun keuhällä 2021. Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteena on, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon, sillä osaamisvaatimukset työmarkkinoilla ovat kasvaneet. Toisen asteen lisäksi oppivelvollisuutta voi suorittaa erilaisissa toiselle asteelle valmistavissa ja valmentavissa koulutuksissa.

Tässä julkaisussa tarkastellaan nuorten siirtymää peruskoulusta eteenpäin. Ensin kuvataan hakemista perusopetuksen jälkeisiin koulutuksiin sekä sijoittumista jatkokoulutukseen. Lisäksi tarkastellaan toisen asteen koulutukseen osallistumista sekä opintojen kulkua. Peruskoulun jälkeistä sijoittumista koskevat hakutilastot ovat vuodelta 2021 eli ajalta, jolloin oppivelvollisuusikä oli jo noussut ja velvoite hakeutua jatkokoulutukseen koski kaikkia alle 18-vuotiaita nuoria. Sen sijaan toisen asteen opiskelijoita koskevan osuuden tuoreimmat tiedot ovat vuodelta 2020. Myöskään tietoja opintojen kulusta ei ole vielä saatavilla vuodelta 2021, joten oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia toisen asteen opiskelijoiden tilanteeseen muutoin kuin hakeutumiseen liittyen ei tässä julkaisussa voida vielä arvioida.

Peruskoulun jälkeinen sijoittuminen

Haku perusopetuksen jälkeisiin koulutuksiin

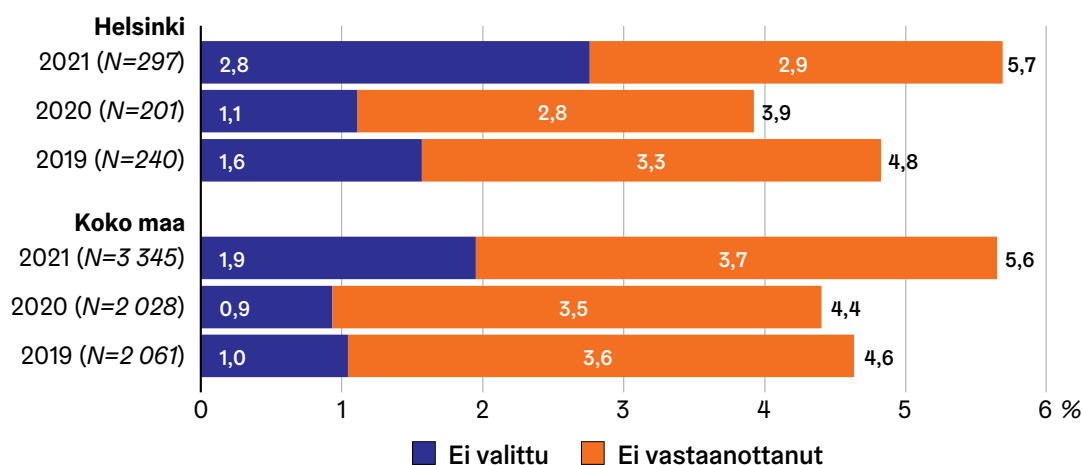
Vuosittain yli 5 000 helsinkiläisnuorta päättää peruskoulun 9. luokan ja hakee perusasteen jälkeisiin koulutuksiin. Lähes jokainen (97,2 %) koulutuspaikkaa kevään 2021 hauissa hakeneista peruskoulun päättäneistä nuorista sai koulutuspaikan. Yhteensä 144 nuorta ei päässyt mihinkään hakemaansa koulutukseen. Heitä oli siis 2,8 prosenttia kaikista hakijoista.

Kaikki koulutuspaikan saaneet eivät kuitenkaan ota tarjottua paikkaa vastaan. Saadun koulutuspaikan jätti vuonna 2021 vastaanottamatta 153 helsinkiläisnuorta eli vajaa kolme prosenttia hakijoista. Kaiken kaikkiaan 5,7 prosenttia kevään 2021 hauissa hakeneista nuorista jäi ilman opiskelupaikkaa: ei siis tullut valituksi tai ei ottanut tarjottua paikkaa vastaan (Kuvio 1). Helsinkiläisnuorista suurin piirtein samansuuruinen osuus jäi vuonna 2021 vaille koulutuspaikkaa kuin koko maassa peruskoulun päättäjistä keskimäärin (5,6 %). Vuotta aiempaan verrattuna hieman useampi nuori jäi ilman opiskelupaikkaa – varsinkin ei-valittuja oli enemmän kuin vuonna 2020.

Rekisteröidyltä äidinkieleltään muut kuin suomen- tai ruotsinkieliset nuoret jäävät muita useammin hauissa vaille koulutuspaikkaa (Kuvio 2). Helsinkiläiset vieraskieliset kuitenkin ottavat tarjotun paikan vastaan yleisemmin kuin vieraskieliset nuoret koko maassa keskimäärin. Äidinkieleen katsomatta pojat jäävät useammin valitsematta kuin tytöt. Koko maassa sukupuolten välinen ero on pienempi kuin Helsingissä (Kuvio 2). Vielä vuonna 2020 helsinkiläiset pojat jättivät paikan myös vastaanottamatta useammin kuin tytöt, mutta nyt sukupuolten välinen ero kutistui, sillä tytöt pärjäsivät hauissa hieman aiempaa heikommin.

Tiedot ovat peräisin Opetushallituksen toisen asteen hakutilastoista, eli mukana ovat vain hakuihin osallistuneet. Tiedot eivät siis kata täysin koko perusasteen päättynyttä ikäluokkaa. Toisen asteen koulutusreformit ovat tuoneet mukanaan myös jatkuvan haun eli mahdollisuuden hakea koulutukseen yhteishaun ulkopuolella vuoden ympäri. Ne opiskelijat, jotka jäävät ilman koulutuspaikkaa kevään varsinaisessa haussa, ohjataan hakemaan mahdollisia vapaita paikkoja jatkuvassa haussa. Jatkuvan haun kautta valituista ei kuitenkaan ole tietoa valtakunnallisessa hakurekisterissä, joten he eivät ole näissä tilastotiedoissa mukana. Ammatillisessa koulutuksessa jatkuva haku on ollut käytössä vuodesta 2018 alkaen ja lukiokoulutuksessa vuodesta 2020 alkaen. Suurin osa kevään hauissa ilman koulutuspaikkaa jääneistä näyttäisi saavan paikan seuraavaan syksyyn mennessä. Vuoden 2021 syyskuussa enää noin 60 helsinkiläistä perusopetuksen oppimäärän suorittanutta oppivelvollista ei ollut koulutuksessa. Lisäksi noin 20 oppivelvollista oli keskeyttänyt oppivelvollisuuden suorittamisen väliaikaisesti.

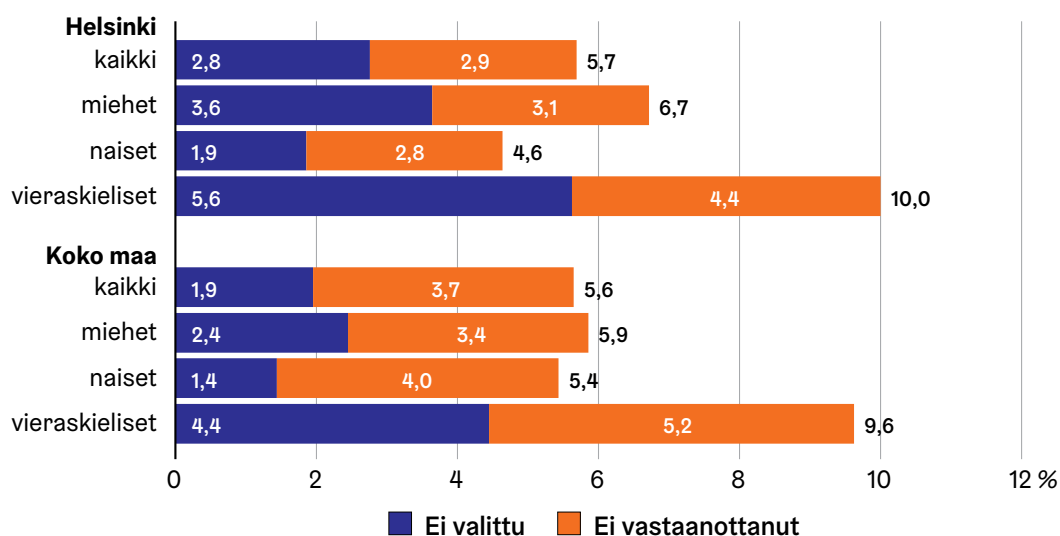
Kuvio 1. Perusasteen jälkeisissä hauissa vuosina 2019–2021 ilman koulutuspaikkaa jääneiden osuus (ei valittu tai ei vastaanottanut) kaikista hakeneista 9. luokkalaisista Helsingissä ja koko maassa

Sisältää ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteishaun, valmistavan koulutuksen haun sekä ammatillisen erityisopetuksen haun. Tarkastelussa ovat 9.-luokan samana vuonna päättäneet alle 18-vuotiaat hakijat.

Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu (tiedot haettu 28.4.2022).

Kuvio 2. Perusasteen jälkeisissä hauissa ilman koulutuspaikkaa jääneiden osuus (ei valittu tai ei vastaanottanut) kaikista hakeneista 9. luokkalaisista Helsingissä sukupuolen ja äidinkielen mukaan vuonna 2021

Sisältää ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteishaun, valmistavan koulutuksen haun sekä ammatillisen erityisopetuksen haun. Tarkastelussa ovat 9.-luokan samana vuonna päättäneet alle 18-vuotiaat hakijat.

Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu (tiedot haettu 28.4.2022).

Peruskoulun päättäneiden sijoittuminen jatkokoulutukseen

Pelkkien hakutilastojen tarkastelu ei kerro sitä, kuinka moni peruskoulun päättävistä ja opiskelupaikan vastaanottaneista aloittaa jatko-opinnot seuraavana syksynä. Peruskoulun 9. luokan päättäneiden välitöntä koulutukseen sijoittumista kuvaavat tuoreimmat tiedot ovat vuodelta 2020 eli ajalta ennen oppivelvollisuuden laajentamista. Tiedot sijoittuvat koronaepidemian aikaan, joten epidemian alkuvaiheen mahdolliset vaikutukset opintopolkuun näkyvät tarkastelussa.

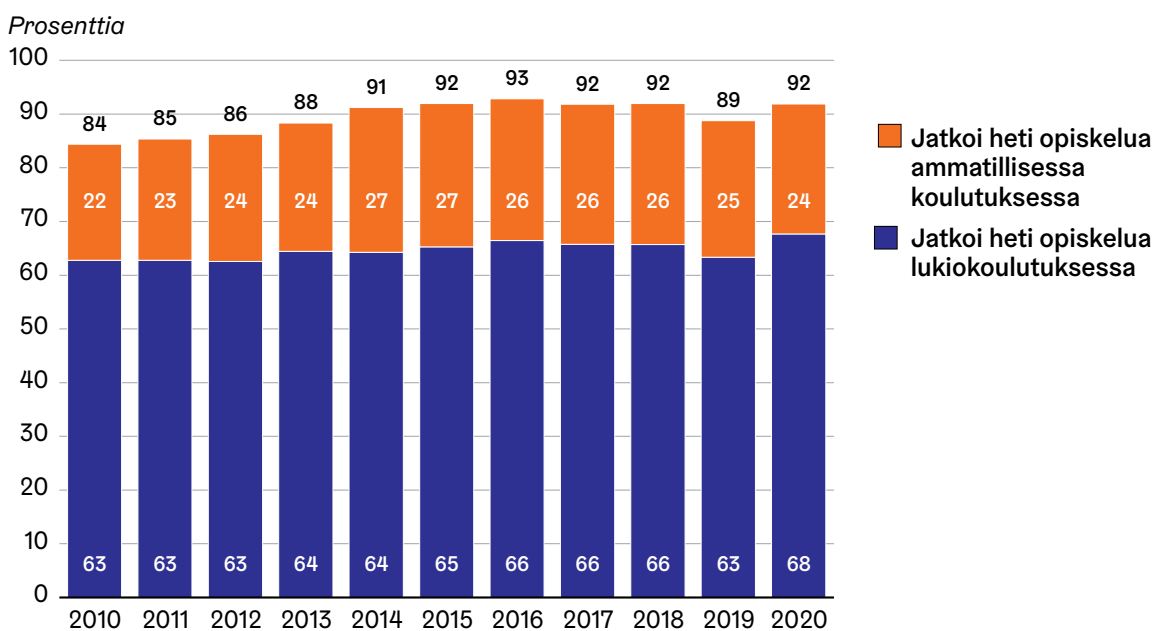
Vuonna 2020 kaikkiaan 92 prosenttia perusasteen päättäneistä jatkoi tutkintoon johtavassa koulutuksessa – 68 prosenttia jatkoi heti lukiokoulutuksessa ja 24 prosenttia ammatillisessa koulutuksessa (Kuvio 3). Lukiokoulutuksessa jatkaneiden osuus kasvoi edellisvuodesta. Tutkintovoitteiseen koulutukseen suoraan siirtyneiden osuus on kasvanut 2010-luvulla, mutta viime vuosien ajan osuus on pysytellyt suurin piirtein samalla tasolla kasvaen nyt edellisvuodesta.

Myös nivelvaiheen koulutukseen – toiselle asteelle valmistaviin ja valmentaviin koulutuksiin sekä lisäopetukseen (10-luokka) – siirtyneiden osuus kasvoi vuotta aiemmasta. Valmistavissa ja valmentavissa koulutuksissa jatkoi kolme prosenttia ja peruskoulun lisäopetuksessa neljä prosenttia peruskoulun päättäneistä. Valmentava ja valmistava koulutus on erityisesti maahanmuuttajataustaisille ja vieraskielisille opiskelijoille tai erityistä tukea vaativille opiskelijoille suunnattua koulutusta.

Kun nivelvaiheen koulutuksiin siirtyminen yleistyi ja tutkintotavoitteiseen koulutukseen jatkaminen lisääntyi, vuonna 2020 aiempaa harvempi jäi kokonaan jatkokoulutuksen ulkopuolelle. Kaiken kaikkiaan 99 prosenttia Helsingissä peruskoulun 9. luokan päättäneistä sijoittui johonkin jatkokoulutukseen välittömästi peruskoulun päättämisen jälkeen vuonna 2020 (Kuvio 4). Peruskoulun päättäneistä nuorista 63 henkilöä (1 prosentti) ei jatkanut missään koulutuksessa. Jatkokoulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli vuonna 2020 neljä prosenttiyksikköä eli noin 200 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin (Kuvio 5). Peruskoulun jälkeen jatkokoulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus oli ollut kasvussa kolme vuotta.

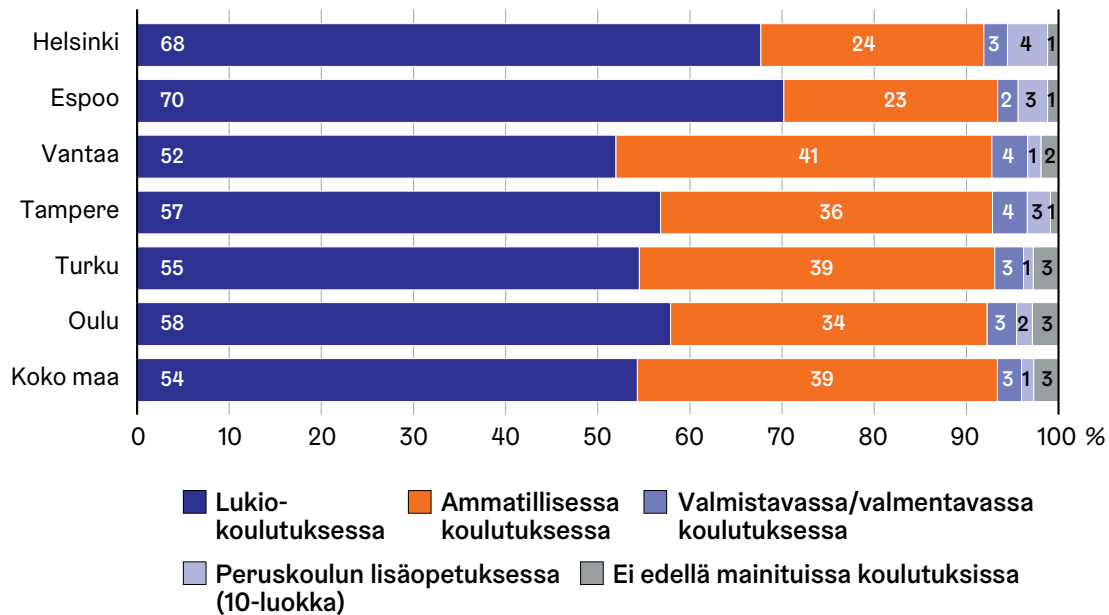
Peruskoulun päättäneet sijoittuvat Helsingissä jatko-opintoihin vähintään yhtä hyvin kuin muissa suurissa kaupungeissa ja koko maassa (Kuvio 4.). Esimerkiksi naapurikaupungeissa Espoossa 99 prosenttia ja Vantaalla 98 prosenttia jatkoi välittömästi johonkin koulutukseen peruskoulun päättämivuonna. Nivelvaiheen koulutuksiin siirtyminen on aiemmin pääkaupunkiseudulla ollut yleisempää kuin muualla maassa, mutta vuonna 2020 alueet eivät eronneet toisistaan tässä asiassa.

Kuvio 3. Peruskoulun 9. luokan päättäneiden välitön sijoittuminen tutkintoon johtavaan koulutukseen vuosina 2010–2020

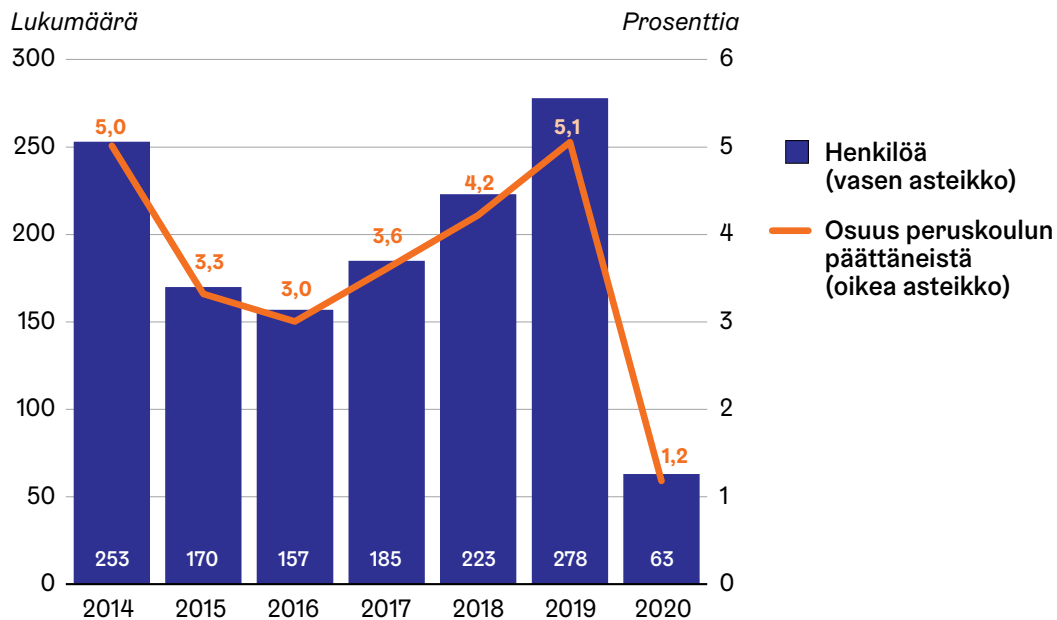
Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus.

Kuvio 4. Peruskoulun 9. luokan päättäneiden välitön sijoittuminen jatkokoulutukseen kuudessa suurimmassa kaupungissa ja koko maassa vuonna 2020

Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus.

Kuvio 5. Peruskoulun 9. luokan päättäneet, jotka eivät siirtyneet peruskoulun päättövuoona jatkokoulutukseen vuosina 2014–2020

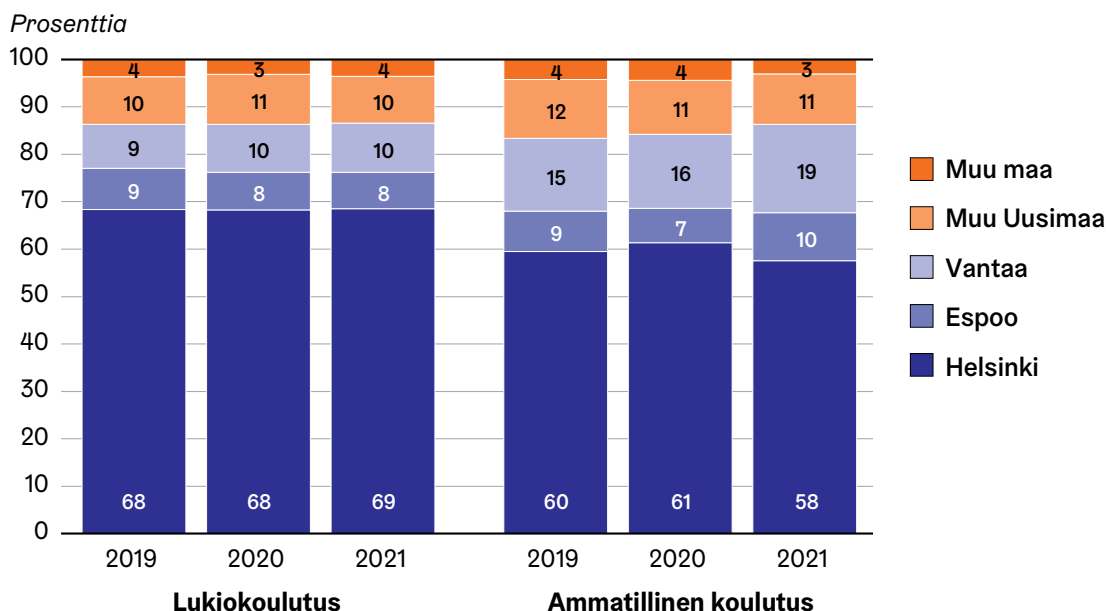
Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus.

Alueellinen opiskelijaliikkuvuus

Helsingiläiset jäävät usein kotipaikkakunnalleen toisen asteen koulutukseen. Helsinki kuitenkin kiinnostaa opiskelupaikkana myös muualla Suomessa asuvia nuoria. Vuonna 2021 kaksi kolmesta Helsingistä tutkintoon johtavan toisen asteen koulutuspaikan vastaanottaneista 9. luokan päättäneistä oli helsinkiläisiä. Suurin osa muista paikan vastaanottaneista oli kotikunnaltaan vantaalaisia, espoolaisia tai muualta Uudeltamaalta. Ammatilliseen koulutukseen tullaan lukiokoulutusta yleisemmin ulkopaikkakunnilta (Kuvio 6.). Harva helsinkiläinen 9. luokkalainen haki pääkaupunkiseudun ulkopuoliseen Suomeen opiskelemaan, mutta jonkin verran opiskelupaikkaa haettiin Vantaalta ja Espoosta.

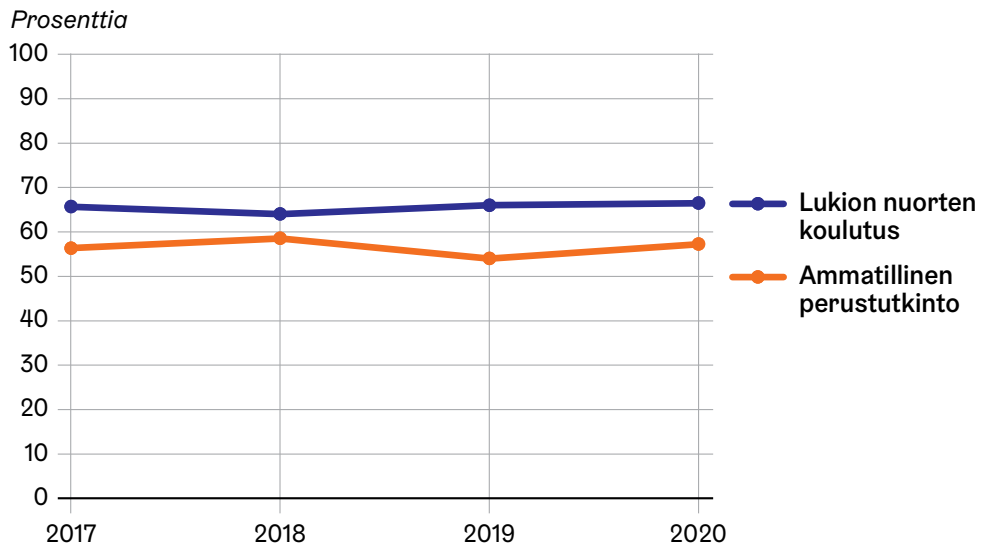
Helsingin ammatillinen koulutus palvelee koko maata erikoistuneilla aloilla ja etenkin ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja tullaan suorittamaan runsaasti muusta maasta. Myös perustutkintoja tullaan suorittamaan muusta maasta. Vuonna 2020 Helsingissä ammatillisen peruskoulutuksen aloittaneista 57 prosenttia oli ollut kotikunnaltaan helsinkiläinen jo aloitusvuotta edeltävänä vuonna (Kuvio 7.) Helsingiläisten osuus opiskelijoista pienentyi edellisvuodesta hieman. Lukiokoulutuksessa helsinkiläisten osuus uusista opiskelijoista on ammatillisesta koulutuksesta suurempi. Kaiken kaikkiaan uusista toisen asteen opiskelijoista 60 prosenttia oli ollut kotikunnaltaan helsinkiläinen aloitusta edeltävänä vuonna. Osuus on pysynyt suunnilleen samana muutaman viime vuoden ajan.

Kuvio 6. Helsingistä toisen asteen koulutuspaikan yhteishaussa vastaanottaneet peruskoulun 9. luokan päättäneet kotikunnan mukaan vuosina 2019–2021

Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu. Tiedot haettu 18.5.2022. Vipunen, Opetushallitus. Tiedot haettu 18.5.2022.

Kuvio 7. Niiden Helsingissä vuosina 2017–2020 koulutuksen aloittaneiden osuus, joiden kotikunta oli aloitusvuotta edeltävänä vuonna Helsinki

Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu. Tiedot haettu 18.5.2022.

Opiskelijat toisella asteella

Nuorten osallistuminen toisen asteen koulutukseen

Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteena on, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon ja siirtyy siihen tai nivelvaiheen koulutukseen suoraan peruskoulusta. Nivelvaiheenkin koulutusten tarkoituksena on sujuvoittaa siirtymistä tutkintoon johtavaan koulutukseen. Valtaosan 16–18-vuotiaista tulisi siis olla opiskelijana toisen asteen koulutuksessa. Tuoreimmat tilastotiedot toisen asteen opiskelijoista ovat vuodelta 2020, joten oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia osallistumiseen toiselle asteelle ei vielä voida tässä julkaisussa arvioida. Koronaepidemian varhaiset vaikutukset tiedoissa kuitenkin näkyvät.

Vuonna 2020 helsinkiläisistä 16–18-vuotiaista 64 prosenttia suoritti tutkintoa lukiossa ja 24 prosenttia ammatillisessa koulutuksessa (Taulukko 1). Yhteensä ikäryhmästä noin 88 prosenttia oli toisen asteen koulutuksessa. Osallistumisaste parani hieman lukio-koulutuksessa mutta samalla heikkeni ammatillisessa koulutuksessa edellisvuodesta.

Koko maan nuorista selvästi harvempi opiskelee lukiossa (52 %) ja huomattavasti suurempi osuus ammatillisessa koulutuksessa (38 %) kuin Helsingissä. Koko maassa 16–18-vuotiaista lähes 91 prosenttia opiskeli toisella asteella, joten Helsingissä osallistuvuus jää alle Suomen keskiarvon. Osallistumisaste tässä ikäryhmässä on pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa ylipäätään matalampi kuin koko maassa ja Helsingissä seudun heikoin. Ero selittyy sillä, että pääkaupunkiseudulla asuu muuta maata enemmän vieraskielistä väestöä, jonka osallistuminen tutkintoon johtavaan koulutukseen on keskimäärin vähäisempää kuin kotimaankielisillä.

Nuorten osallistuminen tutkintoon johtavaan toisen asteen koulutukseen eroaa vahvasti äidinkielen mukaan. Suomenkielisistä 16–18-vuotiaista helsinkiläisistä 92 prosenttia ja ruotsinkielisistä 97 prosenttia osallistui toisen asteen koulutukseen, kun vieraskielisistä vastaava osuus oli vain 68 prosenttia vuonna 2020 (Taulukko 2). Vieraskieliset tytöt osallistuvat poikia yleisemmin toiselle asteelle. Kotimaankielisillä nuorilla sukupuolten välinen ero on pienempi. Kuten koko maassa myös Helsingissä tytöistä poikia suurempi osuus on lukiossa ja pojista tyttöjä suurempi osuus ammatillisessa koulutuksessa. Vieraskieliset nuoret taas osallistuvat ammatilliseen koulutukseen hieman kotimaankielisiä yleisemmin, mutta lukiokoulutuksessa osallistumisaste jää selvästi kotimaankielisiä pienemmäksi. Etenkin Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten eli niin kutsutun toisen sukupolven nuorten osuus on lisääntynyt varsinkin lukiokoulutuksessa. Osuuden kasvu tulee todennäköisesti jatkumaan, sillä toisen asteen koulutuksen suorittamisikään tulee koko ajan enemmän Suomessa syntyneitä maahanmuuttajien lapsia. Vuonna 2020 lukiokoulutukseen osallistuminen ei kuitenkaan lisääntynyt edellisvuodesta vieraskielisten keskuudessa.

Taulukko 1. Tutkintoon johtavassa toisen asteen koulutuksessa olevat 16–18-vuotiaat kotikunnan mukaan vuonna 2020

	16–18-vuotias väestö, henkilöä	Lukiossa, %	Ammatillisessa, %	Yhteensä opiskelijana, %
Helsinki	16 665	64,1	23,5	87,6
Espoo	10 210	68,0	21,8	89,8
Vantaa	7 816	50,4	38,2	88,6
Helsingin seutu	47 904	60,2	29,2	89,4
Suomi pl. Helsingin seutu	130 798	49,5	41,7	91,2
Suomi	178 702	52,4	38,4	90,7

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat sisältää ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen koko- ja osatutkinto-opiskelijat osaamisen hankkimistavasta riippumatta. Osaamisen hankkimistapoja ovat oppilaitosmuotoinen koulutus, oppisopimus ja koulutusoppisopimus. Opiskelijoiden määrä on 20,9. poikkileikkaustieto. Väestömäärä on ajankohdasta 31.12. Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus.

Taulukko 2. Tutkintoon johtavassa toisen asteen koulutuksessa olevat 16–18-vuotiaat helsinkiläiset sukupuolen ja äidinkielen mukaan vuonna 2020

	16–18-vuotias väestö, henkilöä	Lukiossa, %	Ammatillisessa, %	Yhteensä opiskelijana, %
Yhteensä	16 665	64,1	23,5	87,6
suomi	12 366	68,4	23,7	92,1
ruotsi	981	82,4	14,2	96,5
muu	3 318	42,8	25,6	68,4
Miehet	8 285	56,2	29,6	85,8
suomi	6 076	60,0	30,8	90,8
ruotsi	487	78,2	18,3	96,5
muu	1 722	36,6	28,5	65,1
Naiset	8 380	72,0	17,5	89,5
suomi	6 290	76,6	16,9	93,4
ruotsi	494	86,4	10,1	96,6
muu	1 596	49,5	22,4	71,9

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat sisältää ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen koko- ja osatutkinto-opiskelijat osaamisen hankkimistavasta riippumatta. Osaamisen hankkimistapoja ovat oppilaitosmuotoinen koulutus, oppisopimus ja koulutusoppisopimus. Opiskelijoiden määrä on 20,9. poikkileikkaustieto. Väestömäärä on ajankohdasta 31.12.

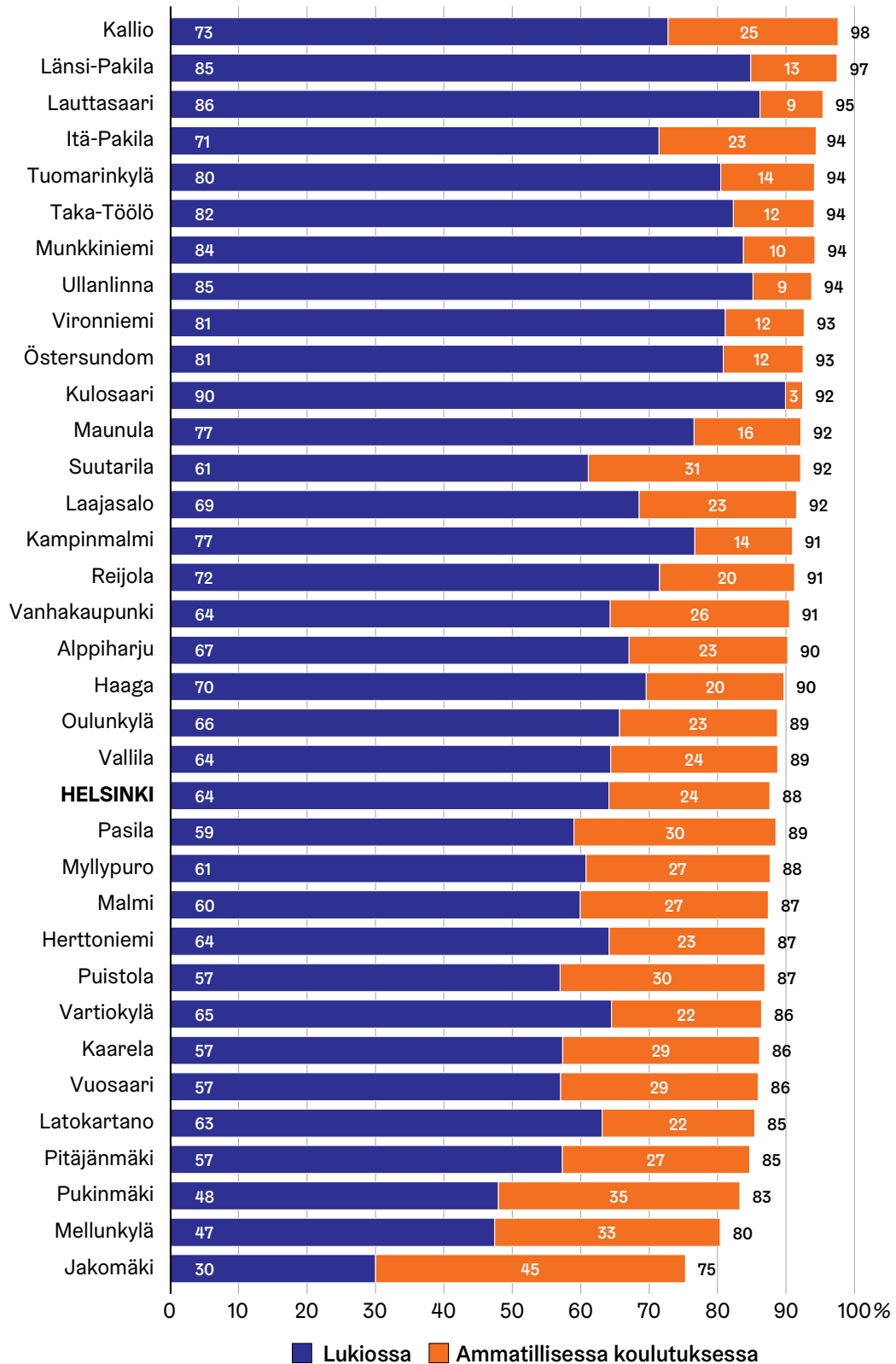
Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus.

Helsingin sisällä on alueiden välisiä eroja siinä, miten suuri osa nuorista on tutkintoon johtavassa toisen asteen koulutuksessa. Joillakin alueilla lähes kaikki nuoret ovat 16–18-vuotiaana suorittamassa toisen asteen tutkintoa, mutta joissain osissa kaupunkia osallistuminen jää selvästi vähäisemmäksi (Kuvio 8). Alueet poikkeavat toisistaan myös siinä, valitsevatko nuoret lukion vai ammatillisen koulutuksen. Ilmiö heijastaa laajemmin alueiden sosioekonomista profiilia, kuten aikuisväestön keskimääräistä koulutustasoa. Esimerkiksi korkeasti koulutetun väestön Kulosaareissa yhdeksän kymmenestä 16–18-vuotiaasta opiskeli lukiossa, kun taas matalamman koulutustason Jakomäessä lukiossa oli vain kolmasosa tuosta ikäryhmästä ja lähes puolet opiskeli ammatillisessa koulutuksessa.

Peruspiirien väliset erot toisen asteen koulutukseen osallistumisessa kaventuivat Helsingissä nopeasti 2010-luvun alkupuolella, mutta tämä kehitys ei ole jatkunut enää viime vuosina. Vuonna 2020 ero toisen asteen koulutukseen osallistumisessa heikoimman ja parhaimman arvonsaaneen peruspiirin välillä oli 22 prosenttiyksikköä.

Alueiden väliset erot ovat säilyneet myös eri koulutusmuotojen osuuksissa. Vuonna 2020 esimerkiksi lukiokoulutukseen osallistumisessa matalimman ja korkeimman osallistuvuuden peruspiireiden välinen ero oli 60 prosenttiyksikköä. Ero on 2010-luvulla pysynyt 50 prosenttiyksikön tuntumassa mutta ollut viime vuosina kasvussa.

Kuvio 8. Tutkintoon johtavassa toisen asteen koulutuksessa olevat 16–18-vuotiaat peruspiireittäin Helsingissä vuonna 2020

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat sisältää ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen koko- ja osatutkinto-opiskelijat osaamisen hankkimistavasta riippumatta. Osaamisen hankkimistapoja ovat oppilaitosmuotoinen koulutus, oppisopimus ja koulutusopimus. Opiskelijoiden määrä on 20.9. poikkileikkaustieto. Väestömäärä on ajankohdasta 31.12. Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus.

Toisen asteen opintojen kulku

Vaikka valtaosa nuorista jatkaa peruskoulun jälkeen toisen asteen koulutukseen, osa koulutuksen aloittaneista päätyy myöhemmin keskeyttämään opintonsa. Moni opintonsa keskeyttänyt siirtyy nopeasti toiseen koulutukseen. Pieni osa opintonsa keskeyttäneistä nuorista jättäytyy kuitenkin kokonaan koulutuksen ulkopuolelle. Oppivelvollisuuden laajentamisen näkökulmasta alle 18-vuotiaat opintonsa keskeyttäneet vaativat erityistä huomiota. Tuoreimmat seurantatiedot siitä, kuinka moni toisen asteen koulutuksessa opiskeleva nuori keskeytti opintonsa muutaman vuoden sisällä, ovat kuitenkin ajalta ennen oppivelvollisuuden laajentamista ja koronaepidemiaa.

Lukuvuonna 2016/2017 opintonsa ammatillisessa koulutuksessa Helsingissä aloittaneista alle 18-vuotiaista 1,7 prosenttia (33 henkilöä) oli jättänyt opintonsa kesken ensimmäisen puolentoista vuoden sisällä. Kahden ja puolen vuoden kuluttua osuus oli yli kolminkertaistunut (Kuvio 9). Kolmen ja puolen vuoden tarkastelujaksolla yhteensä 8,9 % tästä vuosikurssista oli keskeyttänyt opintonsa eikä ollut enää opiskelijana. Opintonsa keskeytti yhteensä 165 opiskelijaa.

Lukiossa keskeyttäminen on ammatillisesta koulutuksesta harvinaisempaa. Lukiokoulutuksen Helsingissä lukuvuonna 2016/2017 aloittaneista alle 18-vuotiaista 2,9 prosenttia (135 henkilöä) oli jättänyt opintonsa kesken ensimmäisen puolentoista vuoden sisällä. Kahden ja puolen vuoden kuluttua osuus oli suurin piirtein ennallaan. Kolmen ja puolen vuoden sisällä opintojen aloittamisesta kaikkiaan 3,6 prosenttia lukiolaisista oli keskeyttänyt opintonsa kokonaan eikä ollut enää opiskelijana muussakaan koulutuksessa. Opintonsa lukiokoulutuksessa keskeytti yhteensä 165 opiskelijaa.

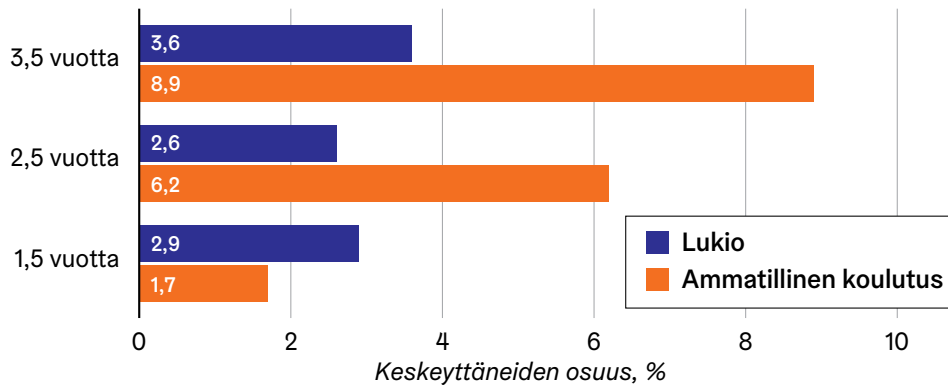
Kaikkiaan lukuvuonna 2016/2017 opinnot toisella asteella Helsingissä aloittaneista siis reilu 300 keskeytti opintonsa kolmen ja puolen vuoden seurantajaksolla. Vajaa kolmasosa näistä opinnot keskeyttäneistä ja vailla tutkintoa olevista nuorista oli työllisiä. Muiden toiminnasta ei ole rekisterissä tietoa. Lukumääräisesti suurin osa opintonsa keskeyttäneistä oli suomenkielisiä miehiä ja naisia. Vieraskielisten keskeyttäminen on lukiokoulutuksessa kuitenkin suhteessa suomenkielisiä yleisempää, eli vieraskielisistä opiskelijoista suurempi osuus jättää tutkintonsa kesken. Esimerkiksi vieraskielisistä miehistä kolmen ja puolen vuoden sisällä opintonsa keskeyttäneiden osuus oli lähes kolminkertainen ja naisillakin kaksinkertainen suomenkielisiin nähden. Lukumääräisesti kyse on melko pienestä joukosta nuoria, sillä esimerkiksi lukiossa vieraskielisiä toisen asteen opintonsa keskeyttäneitä oli Helsingissä tässä vuosikurssissa 42.

Pidemmän aikavälin suuntauksena 2000-luvulla on ollut se, että koulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt. Viime vuosina keskeyttäneiden osuus on vakiintunut suunnilleen samoihin lukemiin. Kun tarkastellaan kaikkia nuorille suunnatun toisen asteen koulutuksen opiskelijoita Helsingissä, vuosittain opintonsa kokonaan kesken jättäneiden osuus on ollut viime vuosina lukiossa noin kaksi prosenttia ja ammatillisessa koulutuksessa noin yhdeksän prosenttia.

Toisen asteen koulutuksen keskeyttämisestä on kaikenikäisiä opiskelijoita koskien myös tuoreempaa vuoden 2020 syksyä koskevaa tietoa. Tuolloin keskeyttäneiden osuus väheni hienoisesti lukion nuorten koulutuksessa, mutta samalla lisääntyi selvästi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoiden keskuudessa. Helsingin ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoista noin 21 prosenttia keskeytti opintonsa oppilaitoksessa edeltävän vuoden aikana. Lähes 15 prosenttia keskeytti ammatillisen opinnot eikä jatkanut missään muussa koulutuksessa.

Kuvio 9. Lukuvuonna 2016/2017 opinnot lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa Helsingissä aloittaneiden joukko, keskeyttäneiden osuus 1,5, 2,5 ja 3,5 vuotta aloittamisen jälkeen, 18-vuotiaat ja sitä nuoremmat opiskelijat

Opintojen aloittamisesta kulunut aika

Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu (tiedot haettu 9.5.2022).

Toisen asteen opintojen kulkua voidaan seurata tarkastelemalla myös sitä, kuinka monta prosenttia koulutuksen aloittaneista on suorittanut tutkinnon tietyssä tavoiteajassa. Valtaosa toisen asteen opinnot aloittaneista suorittaa tutkinnon. Lukiokoulutuksen läpäiseminen on ammatillisesta koulutuksesta vakaampaa. Helsingissä lukion nuorten koulutuksen lukuvuonna 2016–2017 aloittaneista 75 prosenttia oli valmistunut tutkintoon tavoiteajassa (3,5 vuotta) (Kuvio 10). Koko maassa opintojen läpäisyaste vastaavassa opiskeluajassa oli korkeampi (80 prosenttia). Ero kuitenkin tasoittuu neljän ja puolen vuoden opiskeluajan kohdalla, jolloin lähemmäs 90 prosenttia lukion aloittaneista on valmistunut. Toisin sanoen Helsingissä lukiolaisten opinnot venyvät useammin neljään vuoteen. Niin Helsingissä kuin koko maassakin lukiokoulutuksen suorittaminen on nopeutunut hieman viimeisen kymmenen vuoden aikana.

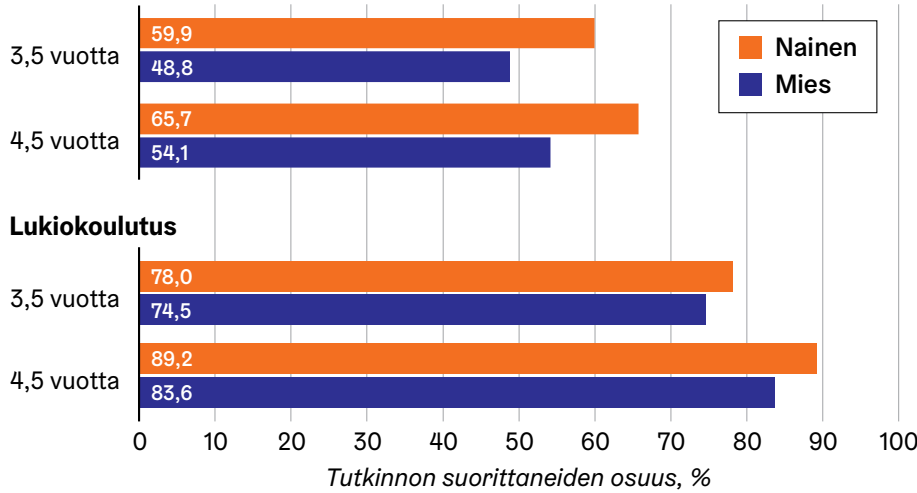
Ammatillista perustutkintoa opiskelevilla valmistumisprosentti jää huomattavasti lukiolaisia matalammaksi. Ammatillisen perustutkinnon lukuvuonna 2016–2017 aloittaneista nuorista 54 prosenttia oli valmistunut kolmen ja puolen vuoden tavoiteajassa. Neljän ja puolen vuoden kohdalla ammatillisessa koulutuksessa aloittaneista on valmistunut Helsingissä noin 60 prosenttia.

Toisen asteen koulutuksen läpäisyssä on eroja väestöryhmittäin. Miehistä naisia pienempi osuus suorittaa tutkinnon loppuun saakka. Ero sukupuolten välillä näkyy etenkin ammatillisessa koulutuksessa. Eroja on myös äidinkieliyhmittäin tarkasteltuna. Vieraskieliset nuoret suorittavat tutkinnon loppuun harvemmin kuin suomea, saamea tai ruotsia äidinkielenään puhuvat nuoret. Etenkin lukiokoulutuksen läpäisyaste jää vieraskielisillä huomattavasti kotimaankielisiä matalammaksi, kun taas ammatillisessa koulutuksessa erot läpäisyasteessa äidinkielen mukaan ovat pienempiä.

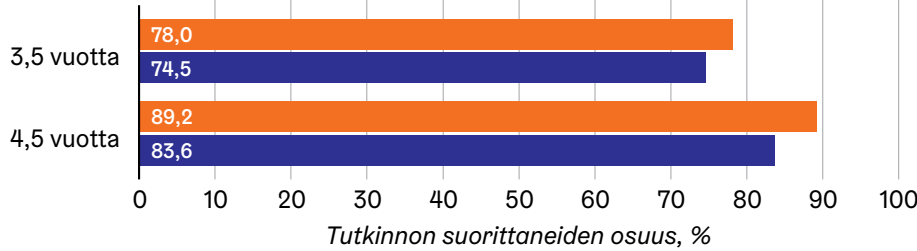
Toisen asteen tutkintojen läpäisyaste on pysynyt suurin piirtein ennallaan viimeisen 10 vuoden aikana (Kuvio 11). Lukiokoulutuksessa tutkinnon läpäisevien osuus on viime vuosina pysytellyt suunnilleen samalla tasolla. Ammatillisessa koulutuksessa läpäisyaste taas on niin Helsingissä kuin valtakunnallisestikin ollut jo muutaman vuoden pienessä laskussa. Valmistumisprosentti on pienentynyt sekä miehillä että naisilla ja kaikissa äidinkieliyhmissä.

Kuvio 10. Tutkinnon suorittaneiden nuorten* kumuloituva osuus lukiokoulutuksen ja ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen aloittaneista 3,5 ja 4,5 vuotta opintojen aloittamisesta sukupuolen mukaan Helsingissä

Ammatillinen peruskoulutus

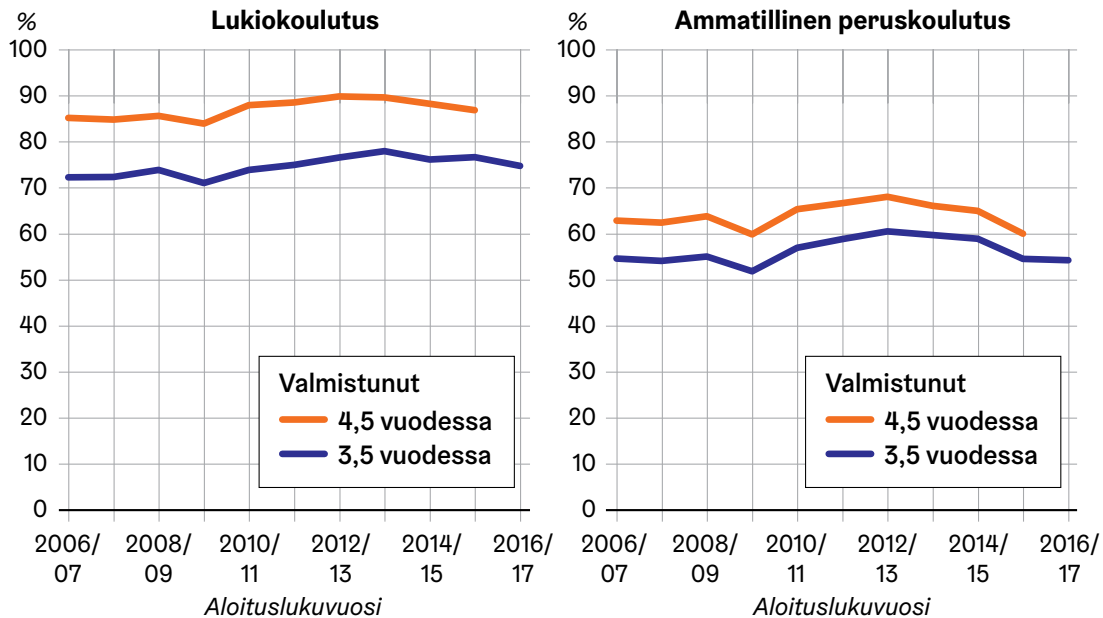

Lukiokoulutus

*Lukiokoulutuksen osalta mukana tarkastelussa ovat nuorten opetussuunnitelmassa aloittaneet ja ammatillisen peruskoulutuksen osalta alle 25-vuotiaat opiskelijat. Tarkastelussa mukana ovat vain tutkinnon alkuperäisessä tutkintolajissa suorittaneet. Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu (tiedot haettu 9.5.2022).

Kuvio 11. Tutkinnon suorittaneiden nuorten* kumuloituva osuus lukiokoulutuksen ja ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen aloittaneista 3,5 ja 4,5 vuotta opintojen aloittamisesta Helsingissä

*Lukiokoulutuksen osalta mukana tarkastelussa ovat nuorten opetussuunnitelmassa aloittaneet ja ammatillisen peruskoulutuksen osalta alle 25-vuotiaat opiskelijat. Tarkastelussa mukana ovat vain tutkinnon alkuperäisessä tutkintolajissa suorittaneet.

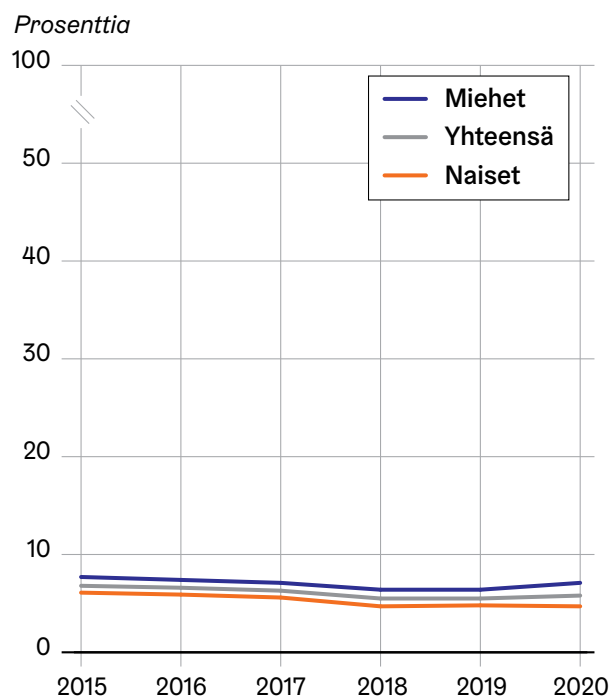
Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu (tiedot haettu 9.5.2022).

Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret

Osa nuorista jää pysyvästi pelkän perusasteen tutkinnon varaan ja työmarkkinoiden ulkopuolelle. Rekisteritietojen mukaan 7 362 helsinkiläistä 16–29-vuotiasta nuorta oli koulutuksen ja työn ulkopuolella vuoden 2020 lopussa. Työn ja koulutuksen ulkopuolisiin lasketaan vain ne peruskoulun suorittaneet työttömät ja työvoiman ulkopuoliset nuoret, jotka eivät ole opiskelemassa. Monen maahan muuttaneen nuoren ulkomailla suoritettuja tutkintoja ei ole kuitenkaan rekisteröity tutkintorekisteriin. Lisäksi väestörekisterissä voi olla virheellisesti mukana sellaisia Suomesta todellisuudessa pois muuttaneita henkilöitä, jotka eivät ole tehneet ilmoitusta muutostaan. Näistä syistä työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä on todellisuudessa rekisteritietoa pienempi. Vuonna 2020 kotimaankielisiä työn ja koulutuksen ulkopuolisia helsinkiläisnuoria oli 3 494.

Koulutuksen ja työn ulkopuolisten nuorten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on viimeisen viiden vuoden aikana hieman pienentynyt (Kuvio 12.), mutta vuonna 2020 osuus kääntyi kasvuun etenkin 20–29-vuotiaiden miesten osalta. Vuonna 2020 koulutuksen ja työn ulkopuolella olevia 16–29-vuotiaita nuoria oli 5,8 prosenttia vastaavasta ikäluokasta. Miehistä ulkopuolisia oli yli 2 prosenttiyksikköä suurempi osuus kuin naisista. Sukupuolten välinen ero oli pienempi vieraskielisten keskuudessa. Kaiken kaikkiaan työn ja koulutuksen ulkopuolella vieraskielisistä nuorista helsinkiläisistä oli 16,6 prosenttia, mutta tietoa vääristää ylöspäin se, että kaikkia ulkomailla suoritettuja tutkintoja ei ole tutkintorekisterissä. Maahan muuttaneella saattaa olla ulkomailla suoritettu tutkinto, jota ei ole rekisteröity Suomessa, jolloin henkilö luokituu ilman perusasteen jälkeistä koulutusta olevaksi aiheetta. Vieraskielisten osuus väestöstä on pääkaupunkiseudulla suurempi kuin muualla Suomessa. Kotimaankielisissä työn ja koulutuksen ulkopuolisten osuus nuorista on Helsingissä hieman pienempi kuin koko maassa.

Kuvio 12. Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien 16–29-vuotiaiden nuorten osuus ikäluokasta

Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat nuoret käsittää 16–29-vuotiaat vain peruskoulun suorittaneet työttömät ja työvoiman ulkopuoliset nuoret vuoden lopussa. Työvoiman ulkopuolisista nuorista on otettu ne, jotka eivät ole opiskelijoina, eläkeläisinä tai varusmiespalvelusta suorittamassa

Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus.

Yhteenveto

Lähes jokainen peruskoulun 9. luokan päättänyt kevään 2021 hauissa hakenut helsinkiläisnuori sai jonkin koulutuspaikan. Vajaa kolme prosenttia hakijoista ei kuitenkaan saanut heti keväällä paikkaa mihinkään hakemaansa koulutukseen. Kaikki koulutuspaikan saaneet eivät myöskään ota tarjottua paikkaa vastaan. Kaiken kaikkiaan 297 (5,7 %) perusasteen jälkeisissä hauissa hakenutta helsinkiläisnuorta ei tullut valituksi tai hyväksynyt saamaansa opiskelupaikkaa. Kevään 2021 hauissa hakeneet peruskoulun 9. luokan päättäneet olivat ensimmäisiä, joita koski oppivelvollisuuden laajentamiseen sisältyvä velvoite hakeutua ja jatkaa toisen asteen koulutukseen tai nivelvaiheen koulutukseen. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden helsinkiläisnuorten osuus ja lukumäärä kasvoivat nyt vuotta aiemmasta, kun aiemmin osuus oli ollut laskussa. Suurin osa kevään hauissa ilman koulutuspaikkaa jääneistä näyttäisi kuitenkin saavan paikan jo seuraavaan syksyyn mennessä. Helsingin opiskelupaikat kiinnostavat jonkin verran myös muita, etenkin pääkaupunkiseudulla asuvia nuoria.

Koulutuksessa aloittaneita koskevat tuoreimmat tiedot ovat vuodelta 2020 eli ajalta ennen oppivelvollisuuden laajentamista. Tuolloin koronaepidemian alkuvaiheessa valtaosa nuorista jatkoi peruskoulusta suoraan toisen asteen tutkintoon johtavaan koulutukseen. Aiempaa harvempi jäi kokonaan jatkokoulutuksen ulkopuolelle, kun toiselle asteelle valmistaviin ja valmentaviin koulutuksiin siirtyminen yleistyi ja samalla myös tutkintotavoitteiseen koulutukseen jatkaminen lisääntyi. Lähes 90 prosenttia helsinkiläisnuorista suoritti 16–18-vuotiaana toisen asteen tutkintoa. Helsingin sisällä on kuitenkin alueiden välisiä eroja siinä, kuinka suuri osa nuorista on toisen asteen koulutuksessa. Ero heikoimman ja parhaimman osallistumisasteen välillä oli 22 prosenttiyksikköä, kun katsotaan peruspiiritasoisia tietoja. Peruspiirien välinen erotus kaventui Helsingissä nopeasti 2010-luvun alkupuolella, kun heikoimmin pärjäävien alueiden nuorten osallistuminen koulutukseen koheni. Kaventuminen ei ole kuitenkaan jatkunut enää viime vuosina, vaan ero on pysytellyt suurin piirtein samansuuruisena kasvaen vuonna 2020 edellisvuodesta.

Kaikilla nuorilla nivelvaiheen siirtymä ei ole suoraviivainen, ja osa heistä päättyy keskeyttämään aloittamansa toisen asteen koulutuksen. Pieni joukko nuoria jättää opinnot kesken jo ensimmäisen puolentoista vuoden sisällä. Opintojen keskeyttäminen on selvästi yleisempää ammatillisessa koulutuksessa kuin lukiossa. Pidemmän aikavälin kehityksenä 2000-luvulla keskeyttäminen on vähentynyt, mutta viime vuosina osuus on pysytellyt tasaisena. Toisen asteen tutkintojen läpäiseminen tavoiteajassa ei myöskään näytä viime vuosina enää kohentuneen. Ammatillisessa koulutuksessa läpäisyaste on ollut jo muutaman vuoden pienessä laskussa sekä Helsingissä että valtakunnallisesti.

Koronaepidemiaan liittyen etäopiskelu, oppimiserojen kasvu ja jo ennestään heikommassa asemassa olevien opiskelijoiden vaikeudet ovat herättäneet huolta. Koronaepidemian alkuaikoina vuonna 2020 aiempaa suurempi osuus nuorista jatkoi suoraan peruskoulusta toisen asteen koulutukseen tai siihen valmistavaan koulutukseen. Toisen asteen osallistumisaste pysyi suurin piirtein ennallaan 16–18-vuotiaiden ikäryhmässä. Samalla kuitenkin alueellinen ero osallistuvuudessa peruspiirien ääripäiden välillä kasvoi jonkin verran. Loppuvuonna 2020 kokonaan koulutuksen ja työn ulkopuolella olevia 16–29-vuotiaita helsinkiläisnuoria oli 5,8 prosenttia vastaavasta ikäluokasta. Osuus kääntyi kasvuun etenkin 20–29-vuotiaiden miesten osalta.

Olisi tärkeää, että nuoret löytäisivät itselleen sopivia ja kiinnostavia koulutuspaikkoja heti peruskoulun jälkeen. Vuonna 2021 peruskoulun päättäneiden 9. luokkalaisten ha-
keutuminen toisen asteen koulutukseen heti keväällä näyttää rekisteritietojen perus-
teella heikentyneen siitä huolimatta, että oppivelvollisuus laajennettiin tuolloin koske-
maan kaikkia alle 18-vuotiaita. Kevään hauissa ilman opiskelupaikkaa jäi varsinkin nuoria
miehiä. Edellisvuoteen verrattuna kuitenkin aiempaa useampi jäi valitsematta opiske-
lijaksi etenkin naisten ja vieraskielisten keskuudessa. Ilman koulutuspaikkaa jääneet
nuoret ohjataan ensisijaisesti hakemaan vapaita paikkoja jatkuvassa haussa. Osa kui-
tenkin tarvitsee nuorten monialaisen palvelupisteen Ohjaamon apua arkeensa tai op-
pivelvollisuuden keskeyttämistä esimerkiksi sairauden tai muun painavan syyn vuoksi.

Vaikka valtaosa nuorista siirtyy sujuvasti opiskelemaan ja suorittaa tutkinnon, pie-
ni joukko kohtaa muita enemmän haasteita koulutuspolullaan. Siirtymävaiheessa on
tunnistettavissa eroja väestöryhmittäin – vieraskieliset pärjäävät yhä kotimaankielisiä
heikommin ja monissa kohdin poikien keskuudessa vaikeuksia on useammin kuin ty-
töillä. Enemmän haasteita kohtaavan joukon tunnistaminen, tukeminen ja ohjauksen
vahvistaminen oikean koulutusreitien löytämiseksi on jatkossakin tärkeää.

Laatuseloste

Aineisto

Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen tietoihin ja opetushallinnon ylläpitämän Vipunen-tilastotietokannan tietoihin. Tilastokeskuksen tiedot on haettu sekä avoimista tietokannoista että maksullisista tietokannoista. Aineistona on myös käytetty Helsingin kaupungin Tilastokeskuksesta tilaamaa koulutustilastoaineistoa. Opetushallinnon Vipunen-tietokanta on Opetushallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön ylläpitämä avoin tilastotietokanta. Tilastolliset määrittelyt ja tehdyt rajaukset on selostettu jokaisen osion kohdalla. Tuorein tieto vaihtelee tilastosta riippuen.

Edelliset tiedot

[Helsingin kaupunginkanslian tilastoja 2021:2.](#)